

Tonovne operacije protiv Srbije.

Odbijene ruske navale. Na talijanskoj granici položaj nepromijenjen. Potopljen engleski transportni brod. Balkan neodlučan.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 20. septembra. (D. u.) Službeno izvještaj:

Rusko bojište.

Ruske sile napadnuše jučer po noći naše pozicije istočno prostora od Rade. Nase čete, izmđu kojih se je bilo i Hebsko i napadno česka domobranstva, odbiše neprijatelja svuda a na mnogim mjestima na boju prsa o prsa. Također rati nasoj fronti na Ikvi dovedoše Rusi a navala jeke kolone u odsjeku od Krenjeva. Na pojedinim mjestima uspjelo je neprijatelju, da zauzme zapadni brijeg i. ali ga naše pričuve, koje su se u požaru, odbiše posvuda. Neprijatelj je pretrpio velike gubitke, osobito od naše topovske vatre. Do jučer u večer rati dovedenih zarobljenika presize 1000. Jenačka pukovnija Hindenburg broj 69 obnovno se je osobito hrabrošću iskazala. U istočnoj Galiciji vlada mir. Položaj je tamo nepromijenjen. Austro-ugarske bojne sile, koje vojuju u Litavskoj izuzeš istočni brijeg Lohova.

Talijanski bojište.

U širokom pograničju pokušali su Talijanci u mjestima bespodne pohvale u borbu, počevši u području Adamele u Dolomitima. Na ruskoj fronti položaj je nepromijenjen. U dolini Boveca pokloše se ostanci neprijateljskih napadnih četa iz poljubnjeg područja, nalazeći se na dobru našu vatre, u svoje stare pozicije. Jedno je naše lijetalo obasulo mabama kolodvor i tabor od Arisera.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske i njemačke baterije gručano broj topovima na srpske pozicije na južnom brijegu Save i Dunava. I tvrdjava na grad stajala pod našom vatom. U bližini naša Drine naše čete prozeraše s njima promaknuta odijeljena je jili raspre-

Zamjenik poglavice generalnog stožera, Hofler, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 20. septembra. (D. u.) Iz veštog se glavnog stana službeno je javlja:

Zapadno bojište:

Zapadno St. Quentinia oborisimo englesko lijetalo. Upravljač je mrtav a mornice zarobljen.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Pri mostobranu Dnava povukao se neprijatelj pred našim navalom iz Novo sandrovska u stražnje pozicije. Zarobili smo 550 mornaka. Kod Smorgona položaj je neprijatelj, da probije našu frontu na g. odbili. Navalna je na neprijatelja koji se povlači iz okolice Vilne u. Također dalje prama juhu Ijerskoj odbi neprijatelja, koji umiče. Događio se erlu Mjeduski-Lida-Sojane (D. u.).

Vojna skupina bavorskog princa Leopolda.

Na skupinu doprla je do odsjeka i. Kod Dorcea i jugoistočno Dava se ista sa svojim desnim krilom i. Mičanke.

Vojna skupina Mackensenaova.

Na skupina potisnuta je neprijatelja i. (D. u.).

Jugoistočno bojište:

Na manjim okrajima zarobili su Nijemci 100 Rusu.

Srpsko bojište:

Njemačko topništvo prihvatilo je boj sa sjevernog brijega Dunava protiv srpskih pozicija. Južno toka rijeke rastjerala je neprijatelj ka Semendrije i usitkala njegovu topničku vatra.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 20. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Naši hidroplani navalili su na luku Kafalo na otoku Imbrosu, te su prouzročili požar na jednom velikom neprijateljskom transportnom parobrodu. U odsjeku Anafora iste isjerale su noću naše izvidne kolone neprijateljske odjele, bacile sa uspiehom bombe u neprijateljske jarke i zapaljene puške i ratni materijal. Nase topništvo borihardiralo je sa uspiehom neprijateljski logor kod Konnikimama. Nase obalne baterije pucale su sa uspiehom na neprijateljski logor i neprijateljske položaje kod Seddibahra.

Sa bojnih poljana.

Francuske nade.

Stokholm, 20. septembra. (Sydsvenska Tagbladet) piše iz Pariza: Francuski optimizam obzirom na ruski poraz ne razočava ovdišnje strance, a najmanje Švede. Veliku ulogu igra ovdišnje nepoznavanje geografije u francuskim krugovima. Ruse vide oni uvijek u dobrom položaju. Oni ne vide gnjiioće koja vlada u ruskoj birokraciji. Rusija je Francuzi više solidna nego Švedu, koju ju iz bliza pozna, te ne vjeruju da bi ovaj kolos mogao biti potucen. O francuskoj-engleskoj ofenzivi tesko je stogod prorokovati. Nu cini se, da će nova ofenziva doskora započeti u novom stilu nego je to bilo kod Arrasa. Sa Englezima su Francuzi također vrlo zadovoljni. Ove zime ili će englezka vojska uzorom, vele francuski časnici. Dok su Ijeti Englezi branili samo frontu od 55 km, danas brane 150 km. Osim toga ima engleskih četa i na drugim točkama fronte.

Rotterdam, 20. septembra. Daily Express' objavlja pogovor svog dopisnika sa zapovjednikom Pariza generalom Gallieni, koji je izjavio: Engleska mora mobilizirati sve svoje izvornice za munijicu i prilagoditi sve današnjem vremenu. Samo na ovaj način moći će Englezka pomoći ententi do potpune pobjede.

Srpski list o Rusiji.

Sofija, 20. septembra. Stranacki organ Stambulovca „Novi Vek“ donosa članak srpskog lista „Budućnost“ pod naslovom „Plovidu“ u kojem se veli: U današnjoj periodi borbe, Rusija je izgubila partiju. Skoro dnevno padaju ruski tvrđjave i neprijatelj napreduje nevjerojatnom brzinom. Što se danas u Rusiji događa, ne bi bio niko pred dva mjeseca sanjao. Režim, kojega nije slomio rat u Manduriji, sionljen je na galicijским i poljskim bojnim poljovima. Čini se, da sada ne će koristiti nikakvo paljativna sredstva, već će ruski narod morati dobiti novi rod, za kojim već deceniji žudi. Bliza budućnost dokazat će, da li će doskora biti konac rati ili će se nanovo organizirati bojne sile.

Poziv sibirskih četa.

Stokholm, 20. septembra. Prama vijestima iz Petrograda za buduću srijedu pozvane su pod oružje i sve sibirske čete.

Talijani o našim mužarima.

Beč, 20. septembra. „Reichspost“ javlja: Talijanski ratni izvjestitelji stigli su u Malborget. Pred nama leži pol tuceta

njihovih izvjestajia odane, koji su samo u opsegu različit. Sadržaj je kod svih jednak. Vidi se, da su oni predavali, što im ga Rusi nisu htjeli samo zabilježiti i prepisati, ali i predništva su ih samo štitijski poljepsala. Danasija lekeja sadržava kratko predavanje časnika o austrijskim 30-5 mužarima, koje je orakovo: Putovanja najvećih topovskih tačeta poslala su tako duga, da se ih opaza kao signale postaje. Nase izvidne postaje javljaju dolazak istih, kao svjetioničari najvažniju dolazak brodova u luku. Granale čine široput brzolaka koji prolazi obzorom. 30-5 km. dolazi* čuje se na telefonu. U obranu, glasi na to zapovjed. Topničari se posakriju. Do 8. 10 sekunda dolazi hitac, te pokrrije sve dimom. Ljudska je riječ tako pretekla lanc. Ovi ljudi ruse sve, ali ne prouzročuju većih žrtava. Morala bi takova kugla u tom slučaju pasti bas međutim čete na otvorenom. U tom slučaju ne ostane od čovjeka niti traga. Tako se dogodilo jednom alpincu na Val di Dogna, dok je drugog bacilo u zrak 30 m. Rat je rat!

Borbe u Volhiniji.

Beč, 20. septembra. „Reichspost“ javlja: Pošto na istočnoj granici Galicije započele ruske sile prolulae cijelom područjem od Sereletovog ugla sve do Novog Aleksiejca, bez da uslijed negrupiranja njezinog sjevernog dijela prisile na uzmak južnu našu frontu, nalaze se od par dana kao bez cilja.

Radi se o gubitku Rovna i svih za masnih strateskih interesa, što su spjelo s posljednjom ovom ruskom tvrdjavom u Volhiniji. Razne željeznice i putevi križaju se u Rovnu a ovi bit će od velike koristi za našu vojsku. Razumije se da su Rusi koncentrirali sve za otpor raspoložive sile, što se i potom dokazuje, jer na svim ostalim točkama u Galiciji, na erti Ikve vrlo popustili su bojovi.

Najnoviji događaji vode stalno posljednje ruske pokušaje na Podoljskoj ravnici do njihovog potpunog preslanka, jer su bili sasvim razbijeni pred našim linijama te su morali u divljem bijegu uzaknuti prama istoku, čime je Rusu sasvim nestalo s pozornice Seret-Strda.

Isti program, što se odigrao u tom zadnjem odsjeku istočne Galicije, izvršiti će se također u tvrdjavom volhinjskom trokutu. Od posljednjeg juž kula tog trokuta, od Rovna koncentriraju Ili čete protiv našima, što se u Stubijskoj ravnici nalaze. Mi ćemo dočekati Ruse u izvanredno jakim pozicijama, što će prama njegovu izuzetno uzduž Ikve i istočno Duhna, gdje smo se povukli, knositi i pred čelatu dana na istu istočno od Stripe. Ovom će se taktikom, kao što na Seretu, očistiti od Rusa i cijeli Volhiniju.

Ententa.

Posebni rusko-njemački mir.

Petrograd, 20. septembra. „Riječ“ piše: Tajnik državne kancelarije, Kristianovski, nekoć desna ruka Stolipinova, je dnuš otpora protiv Dumi, ot je vođa jake skupine na dvoru, koja bi uslijed straha pred revolucijom htjela sklopiti poseban mir sa Njemačkom. Goremikin je ga predložio sam za ministra unutrnjih poslova. „Riječ“ zaključuje da ne vjeruje i će se vlada odlučiti za bezuspješnu unutrnju borbu.

Ispraznjenje Rige.

Petrograd, 20. septembra. „Ruskoje Slovo“ javlja, da je Riga potpuno ispraznjena. Od 74.000 radnika, 50.000 zapustilo ih je grad. Od 184 tvornica, 57 ih je djelomično i posve prenešeni.

Odgodjenje Dume.

Kopenhagen, 20. septembra. „Nove Vremja“ misle, da će Duma biti sazvana za dne 14. novembra. List veli, da je ministarsko vijeće bilo jedinstveno za to da se preurede neke reforme, što ih reformna stranka predlagala, nu da bi reorganizacija vlade bila sada nepopularna. Dumu se odgodilo, posto nije bilo uzroka, da i dalje radi, nakon što su njezini članovi bili izabrani u ratni odsjek za opskrbu vojske.

Nepomiriviri Napulj.

Rim, 20. septembra. „Idea Nazionale“ opominje puk o giolittizmu u Napulju. Polititari napuljski su pristaje piamonteske bozanstvenosti. Oni u skupštinnama još uvijek propovijedaju, da je centralne vlasti bili pobjednici. Talijani napreduju vrlo polagano, a i inaču kod toga, velike gubitke, dok njihova moralna ništa ne radi. Aristokratski krugovi mnogo simpatiziraju sa Njemicima. Kad je Barzilai dosao u Napulj nije načelnika bilo niti blizu.

Strah pred Giolittijem.

Lugano, 20. septembra. Novine su počele donosati napudaje radi Gavrenjevo vojske kod Giolittija. „Corriere della sera“ piše ironički: Od svih pogravora, što ih je poklana nosaka njegovog povratka iz Carigrada dosada imao, najvažniji je onaj u Bardonecchia. List dostavlja, da je Bartolomeo slična otku Elibi, nu da će se za Giolittija morati naći Sv. Helenu. Ljudi, koji sada kritiziraju i komentiraju, te sire među puk pesimizam, to su izdajice, proti kojima će se morati energično nastupiti.

Slabe utjehe.

Rim, 20. septembra. „Giornale d'Italia“ pozivlje ententu neka pusti na miru Balkance, li rješjenje svjetskog rata odvisno je od talijanske vojske. Kad bi Italija danas istupila iz rata, ententa bila bi uništena, a centralne bi vlasti pobijedile. Italija mora pridionjeti nove žrtve, da ne bude uništena sa svojim prijateljima.

Dardaneli i ententa.

Lugano, 20. septembra. „Giornale d'Italia“ javlja, da je ententa dne 22. decembra 1914. ngovorila, da ima Carigrad i morsko tješno pripasti Rusiji. O toj pogodbi ne smiju Balkanci nista doznati.

Talijani u Suceu?

Berlin, 20. septembra. „Milanskai Sera“ javlja, da će se engleske čete, što se sada bore u Suceu prenajeti u Dardanele, a na njihovo mjesto imaju doći talijanske čete. Talijanske čete, koje su bile odredjene za Galipolju, bit će lakše iskrcati u Egiptu, jer im je to bliže i jer su tako bliže libijskom zapovjedništvu.

Raspust Dume.

Kristianija, 20. septembra. „Nove Vremja“ donaje iz povesu pozvanog vrela, da je sam car odbio prijedlog reformne stranke i zabijevao da se Duma odgodi do 14. novembra. Istolako je car odbio svaku rekonstrukciju vlade. On misli, da ima ruski narod potpuno pouzdanje u sadašnju vladu i da bi se protivio svakoj promjeni.

Ruska ofenziva.

Kristianija, 20. augusta. „Afterpost“ donaje iz Petrograda, da će nova ruska ofenziva započeti u proljeću 1916. Tada će biti pripravno dva milijuna nove vojske.

Ruski ministar u Sofiji.

Beč, 20. septembra. „Südsüdliche Korrespondenz“ javlja iz Sofije: Ruski ministar financija, Bark, prispio je u

Sofiju. Na kolodvoru dočekao ga je ministar izvanjskih poslova Kosov, ruski poslanik Savinski i engleski poslanik O'Beirne. Ministar putuje iz Sofije u Nis i Solun. Na njegovu raspolaganje dan mu je posebni vlak.

Šutnja talijanske vlade.

Milan 20. septembra. „Corriere della sera“ zagovara u odlučnom članku ožbi kontakti između vlade, zastupnika i narodna. I riječi su oružje, koje se u manje-vremeno može upotrebiti. S tim nije rečeno, da bi sada imala nastupiti sezona govora, već neka se s time stvori neki spoj između vlade i puka, k'ošto je na bojnopolju između časnika i vojnika. Ovaj se članak izdavao u svezu sa sušnjom vlade. Salandra i Sonnino šutli su uvijek o svojim nacrtima. Novinstvo samo pogodja, a stalna ništa ne zna. Vlada bi se morala držati riječi: Najbolje riječi su oružje a predivni uspjeh je šutnja!

Odluka radi „Hesperiana“.

New-York, 20. septembra. Prema izvještajima „Associated Press“ iz Vasingtona dizvijni je tajnik Lansing izjavio, da se radi „Hesperiana“ nije jeste ništa učinilo. Nije jeste dokazano, da li je parobrod bio torpediran ili je došao na mrticu.

Zajam entente.

Amsterdam, 20. septembra. Reuter javlja iz New-Yorka o englesko-francuskom financijskom povjerenstvu, da ga mora čuvati posebna straža. Članovi su dobili preko 50 prijetećih pisma, te izlaze tajno i svaki posebice.

Balkan.

Poziv u Rumunjskoj.

Buc., 20. septembra. „Reichspost“ javlja iz Berlina: Konzulati izdavaju pozivnice ovdje boravcima Rumunjsima.

Srpske pripreve.

Pariz, 20. septembra. Pasie je izjavio dopisniku lista „Petit Parisien“, da neprijatelj ne koncentrirati svojih četa u srpskoj sjevernoj granici. U ovom bi slučaju francuski zrakoplovni štogod otkrili, ako bi neprijatelj htio prodrijeti preko Srbije trebalo bi 450.000 vojske, postoje sada srpska vojska kadra oprijeli se i ovakovoj sili.

Bugarske aspiracije.

Lugano, 20. septembra. „Giornale d'Italia“ donosi izjavu Rado-slavova, u kojoj ovaj ponovno dokazuje, da ima Bugarska pravo na Makedoniju. Ako se bugarski zaljubljeni drukcije ne ispunne, pograbit će ona za oružje. Ententa hoće, da se Bugarska uplete u rat, a centralne vlasti htjele bi da ostanu neutralna. Najviši cilj Bugarske jest, da se ujedinje sivi Bugari. Turska je jača, nego li se to u Evropi misli. Bugarska je na sve mogućnosti pripravna. I balkanski je savez moguć. ako Bugarska dobije Makedoniju. „Corriere della sera“ tvrdi, da je ententa predala Bugarskoj novu notu i opazja, da hoće ententa pitati, neka joj Bugarska dozvoli, da iskraše čete u Trakiji.

Dogodjaji na moru.

Pogibjel pred podmornicama.

Lion, 20. septembra. „Republican“ javlja iz Pariza: Senatori i zastupnici departementa Charente Inferieure pogovarali su se sa mornaričkim ministrom o mjerama, što se imaju poduzeti, da se osigura plovitba u zaljevu Gascogne i da se obrane luke u ovim vodama.

Potopljen engleski transportni brod.

Frankfurt am M., 20. septembra. (D. n.). „Frankfurter Zeitung“ javlja iz Carigrada: Djelovanje njemačkih podmornica čini, da je ententa dnevno sve više nervozna. Jučer je njemačka podmornica potopila kod Kandije jako krcači engleski brod od 15.000 tona, koji je bio na putu u Dardanele.

Konflikt našeg poslanika u Americi.

Medjutim dok su njemačko-engleski pregovori stupili u prilično kritičan stadij, dogodio se pred kratkim incident, koji je onemogućio našem poslaniku u Washingtonu, Dr. Dumba, dalje bivanje u tom mjestu. Kako se tvrdi u političkom krugovima, naša je vlada već udovoljila zahtjevu američke vlade i opozvala Dra. Dumba, koji će do skora otputovati u Beč, da izvjesti osobno našu vladu o dogodjaju.

Radi se o čem ovome: Mnogo je austro-ugarskih podanika namjesteno po američkim tvornicama, kao radnici ili inžiniri. A sada mnoge od ovih tvornica izgrađuju oružje za naše neprijatelje. Na dopisni ured objelodanilo je pred dvadeset dana objavu, u kojoj se naše ljude u Americi opominjalo, da je to njihovo djelo po našem vojničkom zakoniku kažnjivo sa 10 do 20 godina tamnice, eventualno i smrtu.

Ta objava nije bila autentično tumačenje zakona, nego puka opomena. Na temelju te poslanikov objave glavni je urednik nekog ugorskog lista u New-Yorku pozvao naše državljane, koji su zaposleni u američkim tvornicama municije, da ostanu radnju, svrkom da se zapriječi proizvodnja municije u američkim tvornicama.

C. k. r. generalni konzul u New-Yorku pl. Ruber raspisvao je o spomenutoj opomeni i objavi u uredniku istog lista i jedan primjerk poslao Dr. Dumba, da li je posjedio na izvanjsko ministarstvo u Beč. Dr. Dumba predao je pismo za naše izvanjsko ministarstvo dobro poznatom žurnalistu Dr. Archibaldu, koji se je pripravlja na putovanje u Berlin i Beč i nije znao o čem pismo radi.

Ali engleska je vlada namjerala ipak nešto o toj misli, te je Dr. Archibald u Engleskoj arhivirala, pretrajala ga i našla pismo Dra. Dumba na izvanjsko ministarstvo, koje je odmah izručila američkoj vladi. Ta smatra pismo i način dostavljanja dvojakom pogreškom Dra. Dumba. Nakana, da se radnici u Americi potuku na strajkovanje, drži se urotno u svrhu mučenja zakonitoga, industrijskoga i trgovačkoga prometa Zdrženih Država, to jest kao protuzakonito postupanje.

Poslužili se američkim državljanom, koji putuje pod zaštitom američkoga putnog lista, da nosi službeno izvješće austrijskog funkcionara preko zaračene države (Engleske), smatra se činom protu neutralnosti Sjedinjenih Država.

Dr. Dumba priznao je stvar: Američka je vlada u kratko zamolila austrijsku vladu, da ga opozove, jer da joj se omrzio.

Engleska i njezine kolonije.

„Frankfurter Zeitung“ prenasa i komentuje interesantna razmišljanja engleske revije „The round table“ o odnosjima Engleske prema njezinim kolonijama u sudanjan ratu. Nema ni govora o kooperaciji kolonija u sudanjan ratu po kakvoj promišljenj osnovi. Novinarica su zavaravanja one pretjerane hvale, kojima obasipuju Englezi u javnom pisanju tobožnje domoljublje nekih kolonija, svrkom, da umiro pučanstvo i da potuđe koloniste na obilnije prinose (žrtve) u pomoć svoje ugrožene matice zemlje.

Sastavljač članka u vrlo čitavoj goro spomenutoj engleskoj reviji ne poriče, da je se ojačalo u kolonijama čuvstvo za jednicu sa Engleskom, ali se mora tužiti, što se ni za sadašnjost, ni za budućnost nije sprovela budi kakva međusobna organizacija.

Vojnička pomoć što je Engleska od kolonija primila dosta je mršava: Kanada poslala joj 103.000 vojnika u pomoć, Australija 70.000, Nova Zelandija 24.000 — što je upravo mizerna pomoć za dandana, kada vojske broje na milijune vojnika.

Buri, što su se u Južnoj Africi borili protiv Nijemaca, ne dolaze u račun za europsko bojiste. Na daljnje žrtve već se kolonije dale sklonili, a Engleska ne nalazi u svojim zakonima oslonca, da ih čemu prisili. Trebalo bi bilo nesamo u miru već i kasnije u ratu skupiti organizacije, da se snije Engleska upustili u borbu, kakva je započela.

Englesko je carstvo doprijele u ratnu oluju isto kako da bi se ogromni veliki brod nalazio usred neprijateljskih valova, a da niko od njegovih momara ne bude na svom mjestu i bez da bi ko na njemu zapovijedao.

Vojnički su prinosi kolonija za Englesku pravo ruzočuranje.

Gospodarska snaga Njemačke.

Snovi neprijatelja, da izgladne Njemačke, rasplivali se ko mjehurčići sapunje. Bogatstvo njemačkog tla, prihod polja i zalih sirovina, uslijed pouzdanje i uzorne organizacije, zadostaju potrebama građana i vojnika. Produkcija, prodaja i potrošak tako su uređeni, da će Njemačkoj za dugo vrijeme biti pri ruci obilne zalih sirovin.

Njemačko je poljoprivredno u stanju da hrani njemački narod. 17 milijuna tona raznog žita, 45 milijuna kumpira, 20 milijuna volova a 21 milijuna svinja može prehraniti od stare do nove ljetine 67 milijuna stanovnika, pa i onaj podruži

milijun zarobljenika vrhu toga. Dohazi ovog ljeta 264 kg žita, 660 kg kumpira i više od 100 kg mesa po svakoj osobi, ne računajući manje grane gospodarstva: perad, kuniće itd. Ali bez ovogdišnje ljetine imala je Njemačka mnogo starog žita.

Tako se moglo radnicima povisiti obroke kruha, te ustupiti tvornicama ogromne količine kumpira.

Industrija prostog željeza, ocelja i ugljena stvorila su njemačku snagu, te stoji i za vrijeme rata nepokolebivo dobro. Produkcija željeza je samo za 30 po sto manja, nego u miru. Ali u zadnje vrijeme raste, te iznaša mjesečno i milijun tona. Ocjela također proizvadjaa se i milijun tona na mjesec. Njemačke ne potrebuje za to ruda izvana, jer ima kod kuće mnogo bogatih rudokopa ugljena i željezne rude. Jedini Nijemci popunili su doma sami u vrijeme rata svoje lopove i oružje.

Novčano tržište je također povoljno. Državna njemačka banka ima 2 milijarde zlatne zalihne već od konca godine 1914., i ta ogromna svota rasta je svakog čedna dalje za 30 milijuna. Pučanstvo uzdajne se u svoju državu te je domoljublja nosi sve zalije u državnu banku.

Financijska jakost dokazana je ogromnim svotama, što su Nijemci popisali za vojnički zajam. Ako je željeznički promet mjerilom gospodarske narodne snage i taj je iznosio bez vojničkih transporti 80 po sto prometa što se u miru imao.

Sjeverna Albanija Grčkoj!

Proti Venizelosu i njegovim pristalacima nastoje oni krugovi, što su u istinu prošli pravim shvaćanjem grčkih interesa, da se vodi čitav grčkoj politiku, i da nadje ta politika razumijevanja u najširim slojevima. Ti svakako uplirni krugovi ne zdvajaju o vlastitom uspjehu, te su predložili mnoge od prijašnjih gorljivih Venizelosovih pristajača.

Pokusaj Engleske, da silom navede Grčku na surjelovanje proti Dardanelimu i Carigradu, izjalovilo se.

Ima dapače premnogo grčkih gorljivih narodnjaka, koji snivaju o zauzeću Carigrada sa strane same Grčke, te su sasvim protivni, da na Bosfor dođu Rusi. Jos sada pjevaju grčki vojnici pjesmu o Agiji Sofiji, kako će posaditi na njezinu kupulu helensku zastavu i križ. Kamo li da će oni sami boriti, da Carigrad dođe njihovom krilju u ruske ruke!?!?

Svuda u Grčkoj čuje se hvaliti grčki vojnički komando za to, što je mudro Venizelos mreže rastrgao. Njegov je položaj u pogibjelji, osobito ako dodje do rata med Bugarskom i Srbijom. Grčki bi se imala boriti na strani svoje saveznice, ali bila Grčkoj dobra i poželjna susjed. Srbija svoja sjeverna Albaniju, ali nema nikakvog otičnog rata na nju, dok je u Albaniji od uvijek stanovalo mnogo Grka počevši od Drača do Epira. Ovi sunarodnjaci i drugi istovjeri bit će temeljem i potporom grčkoj vladi u Albaniji, a da obuzda ostale ima Grčkoj jako neoslabljenju vojsku. Da se Italija ne umiješa skribe se dosta na Soči i na tiroskim brjegovima

AUGUST ŠENOVA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

U ono vrijeme bila je se stara kuća dobrano istrošla. Ne znam, da li su tomu kriva bila zla ljeta, nerodica ili mož pokojni otac, koji je, kako ljudi vole, rado igrao karte i gubio mnogo novaca, koji su po tona dakako izgubljeni bili za gospodarstvo. U moje materinstvo nije mogao dirnuti, tako je odredila mati, a sam nije imao dosta prihoda, za svoj trosak i za svoje gospodarstvo. Bila sam mlka, što se veli kamen na putu. Od svoje zupke nijesam iskusila dobra. Dali me na doajste nekakvoj seljanki u selo za nekoliko kukavčnih klipova kuruzne, za svijeće i sapun, pak jer je naša kmetica bila, odpuštili joj nesto težaka. Pitam Vas, nijesu li me tako vrgli na samu mlitvu Božju, jer ta kmetica sigurno me nije povijala u pamuk, nit me hranila mlijekom i medom. Otac moj ne bi nikad pitao za svoju kćer, a u materin jedinim brat, čovjek bez otaca, vrlo zadužen, koji se je u pokojnu majku sudio, što mu nije ništa od svoga dijela ostavila. Tako se grizli otac i njak med sobom, objeka me mrliza, nit se brinulo zame, pače i jedan i drugi, mislim želio je, da umrem. Na žalost ne umrijež, živa

sam i sad bijedna starica, preživjela sam objeju. Kamo sreće, da sam skoro za majkom umria, bar bi bila danas pri njoj, pri Bogu, bar bi bila našla na nebu ljubavi, koje nijesam mogla naći na zemlji. Bog je, kako vidite, drugačije sudio. Dodi vrijeme, prohodih, pa ma kako gladovala i pod kmetskom sihom plakala, opet mi ojačale kosti i misice i ružna Malenka, „to strasilno“, kako mi se reklo, postajalo od dana do dana jače. Uzese me nevolju opet u oćinsku kuću. Stara sam, slaba, ali još mi je pamet bistra, još su mi djetinska ljeta na pameti.

Sjećam se dosta toga, ali dobra se ne sjećam. Gotovo nikad ne vidjeh očeva lica. Bio je činovnik pri županiji, išao je po vranju, vozio se na zabave gospodi, rado je hodio u lov, a bilo je buenih zabava i u našem dvorcu, gdje se dakako nije smjela pokazivati ružna Malenka. Zivjela sam gotovo samo u družinskoj sobi medju slugami i tečajci, s njima sam bila, s njima spavala, s njima jele žgance i kasu. Samo nedjeljom poveo bi me otac sa sobom u crkvu. Tad bi me čišće odjenuli, na njegova kola stavili, a tu sam sjedila plaha uz njega, a on bi mi rjetkoko kada rekao riječ. Gotovo sam se veselila, kad po koju nedjelju nije bilo oca kod kuće, da ne moram s njim u crkvu, toliko sam ga se bojala. Na mlado

ljeto ili oćev god morala sam dakako čestitati. Posla bih plaha u gornji sprat dvorca, ušla u sobu i koracala pomalo prema njemu, noseći čitav crjevak. Nijesam mogla pod živu glavu istisnuti ono nekoliko riječi, što sam reći htjela. Otac istrgnuo bi mi crjevak, bacio ga na stol i viknuo: — Dobro! Dobro! i jedva mi se dotakoh ruke, da ju poljubim, istrgnuo bi ju silovito, i kan da me je gurnuo od sebe. Suze mi dodjose u taj par na oči, nestu mi je paralo srce, okrenuh se jedva, te se vraćati zapinjajući nogom u družinsku sobu. Bilo mi je zlo pri sreću, ali kako zlo! Mlado moje srce žalilo je, da ne može omiliti jednomu stvoru, od kojega se može naći ljubavi, mlada duša nije si znala pomoći, kako da se izvine iz te teske bijede, koja joj bijaše strašnom mukom.

Jedan jedini dan u godini bit, mi je nekako lakši od ostalih. Bože moj, koliko veselih dana imaju drugi i bijedni ljudi u godini, i ta naša se družina veselila na zalije oraha o Božicu; na crvena pisana jata o Uskru. Ja nijesam znala za to veselje. Gledala sam ga, sjedeći postrance, a kad su se drugi smijali, pjevali i šalili, meni je bilo na plač. Ta ja nijesam spadala u njihovo kolo, a svoga kolo nijesam imala. Jedan jedini dan, rekoh, bio mi je drag, a upravo taj dan je drugin

nemio. To Van je mrtvi god. Taj dan napratio bi me otac na svoja kola, povezao pod brijeg do župne crkve i poveo na proljeće, kiti crkvenoga zida, gdje je raka naše obitelji, gdje i moja pokojna majka počiva. Tu bijahu na kamen postavljene svjetlije lojanice u staklenim tascama, tu je ležao vijenac jesenskog crjevca.

„Tu su ti djedovi sahranjeni, tu ti lođi majka zakopana.“ rekao bi mi otac hladno. „Inoli za starje očenas, mi ti majku za oproštenje.“ — Za oproštenje! Oh! Ta samo se krivicu oprasta, a što sam ja kriva bila? Te su me riječi u prvi mah ubole u srce. Premda bijaš malo, nerazumno curće, osjećala sam, što je pravica, što li krivica i uvreda. Suze sve se stiskale na moje oči i plućeci sam naglumlala sam plakala, ništa nijesam vidjela od ostaloga svijeta nego one male svjetiljke, onaj jesenski vijenac. Od plata mi oduzahu, gotovo sam sretna bila sred tih suza. Ludo je dijete stitilo, da pod tvoj kamenom truhne srce, možda jedino srce koje bi ga ljubilo bilo, da nije prestalo kucati. Recite sami, milostivo gospodarice, nijesam li bijedna, nijesam li nesretna, kad moju tugu moglo samo ublažiti srce, kad mi je najveseliji dan godine mrtvi god!

(Dalje slijedi.)

Bez da teži na zemlje, koje ne će nikada imati, bez da zapisi svoje neutralnosti u prilog Ententi može Grčka razriješiti svoje zemljište i donijeti joj mir u Albaniji.

Mnogo Grka postavilo se na to čisto grčko stanovništvo, pa može poradići za lozinku: "Sjeverna Albanija Grčkoj!"

Gospodarski pregled.

Kрма.

Ove jeseni treba osobito paziti, da se sva hrana pospremi, a paša dobro izrabli. Znamo, da su to blizu bojišta. Zivina, što je treba armada, trebat će dosta krmiva. Ovu će se tražiti u najbližim krajevima. Ovu će se tražiti u najbližim krajevima. Naši seljaci morat će davati veliku množinu sijena i slame za životinje. Svake godine je na proljeće manjkalo. Svake posuda krmiva. Budućeg proljeća sva će još gore. Sada se još lako može sve preprometiti. Dakle, seljaci, ove godine spremite sve: turkiju (stabljuku), koja je dobra krma, zadnju djetečinu, lišće od repe, i sve, što je uporabno. U mnogim krajevima počeli su jesensku krmu, koja se ne može posušiti kiseli, kao zejce. Zivina vu krma rado uzi. Još veće važnosti je paša. Manjka doduše pastira, nu to za pašu moraju biti. U jesensku vrijeme nitko u kući ne zasli višeg nego dobar pastir. Znano je, da je najbolja paša jutrom rano i kasno večer, kad se mrači.

Podvozna žirna.

Gospodari morali su dati govoda za rojstvo. Krave njezime i one za plemenje ne smiju iz stajale. Seljaci moraju gledati, da budu imala djeca i ranjeni vojnici također po zimi dosta mlijeka, koje je još uvijek najcjenovita i najbolja hrana. Već je sada skoro stalno, da ove zime ne će po gradovima biti dosta mlijeka. Kod nas će se morati skrbiti za rojstvo. Gođe ćemo mlijeko uzeti? Mjeseca septembra je bilo uvijek najviše mlijeka, a sada? Ako seljaci sami prodaju mliječnike, onda stalno ne će biti mlijeka ni za najveću potrebu. Moralo bi se izdati stroju naredbu, prema kojoj ne bi kmet podništvo smio prodati kravu mliječnika.

Isto tako je važna za seljaka podvozna žirna. Iz doma otišlo je na hiljade najboljih radnika. Sve radnje su se ipak izdržale, jer je doma ostala podvozna žirna. Uzeći kmetu ovu žirnu, onda je gospodarstvo kao radnik bez ruku, kao voz bez kola, kao ptica bez krila. On ne može orati ni sijati. Domaći morali bi kod kuće počivati, a za ovog početka došlo bi glad i uništenje gospodarstva. Dakle, neka se seljaku ne oduzima podvozna žirna. Mladu žirnu je i onako zabranjeno prodavati, dok nema 2 i pol godine.

Žetva.

Zadnji put smo izvještivali, da ima Amerikana 952.000 vagnu pšenice. To je polovina pšenice. Ukupno je urodilo u Americi 2.736.000 vagnu pšenice. Lani je bilo 2.423.500 vagn. god. 1912. pak 1.985.000, a prije 1.689.100 vagn. Kako se iz ovih brojaka vidi, raste američanski proizvod kao brzo. U Kanadi, gdje je ove godine urodilo isto tako mnogo pšenice, kusači su Englezi kao u Indiji uveli državni monopod, da bi tako baš jeftino dobili kanadsku pšenicu za sebe. To Kanadancima nije baš pravno. Sada prodavaju svoju pšenicu u Chicagu, što opet ljubi Americance, jer im Kanadaci kvare cijene. Izgleda, da Englezima ne će uspjjeti njihov naert, kako bi dobili jeftino kanadsku pšenicu. U Francuskoj nisu već dugo godina imali tako slabu žetvu kao ove godine. Već sada kupuju veliko množine u Americi. I u Švedskoj je žetva srednja.

Izvoz iz Danske.

U Danskoj se pozna pritisak engleske vlade. Sada je zabranjen izvoz svih vrsti poroka, sjena, slame, mekinja, korjenju, trapa, leće, pastuže, muke i svakoga žita ili kruha, petroleja, benzina i svakog oružja.

Sibretina Sibirija!

U Sibiriju čeka lijepa budućnost, jer je tamo mnogo naših zarobljenika. Tamo je najveća žirna na svijetu, koja je duga 6000 km, to jest 1200 sati voda, a širina 200 km ili 40 sati voda. Raste u prostoru, gdje je površina toplina 10³ pod nističkom, dakle vjetrovi lete. Zimi je tamo 60 — 70³ pod nističkom. Ljeti okopne samo gorji gdje, a dolje je uvijek sve sliedno. Govjek bi mislio, da u takovom kraju ne može ništa rasti. Ipak raste stabla i to takova, kakovih nema nigdje na svijetu. Poslo mora korijenje tražiti za prostora više na površini, stabla

su više rijetka. Tamo rastu najveći meseceni, breze, jelve i sibirski cedri, Nitko ne mari za drva. Bez skrbli i straha ga gore, koliko im drago. Pošto je tamo raslo u tako mrdnom prostoru, je naravski ustrajuje, nego obično. To zmemo i kod nas, da je drvo iz planina mnogo bolje, nego li iz ravnine. Pošto je ta sibirska žirna neizmjerena, neizmjerena je i svakorožna divljač. Kod sjecanja se ništa ne pazi. U sibirskim rijekama ima velika množina riba. U jednoj godini nalovili su do 3 milijuna kilograma riba. Lako bi se još 10 puta toliko. U jednoj godini iskopali su 32.000 kg zлата. Bakra, srebra, olova, a osobito željezo ima vrlo mnogo. Ugljen se jako lako dobije. Koliko je tamo blago, a nema tko da ga digne.

Meso u Austriji.

U Beču je bilo dne 6. septembra 3461 govoda. 1775 iz Češke, 384 iz Ugorske. Plaćali su se volovi: 1a 300 do 322, najjeftiniji do 340 K. 1la 261—290, 1lla 244—260 K, krave 216—310 K za 100 kg. Cijena se je u opće dignila za 6—10 K po 100 kg. Svinja je bilo dne 7. septembra na bečkom trgu 6826. Prodavalo se svinje za meso 1a 396—406 K, 1la 384—396, 1lla 370—380 K na 100 kg; debete 1a 430—440, 1la 420—428, 1lla 400—418 K za 100 kg. Cijena se digla kod i ku za 14—40 li. — Izgleda, da će biti i kod nas najbolje, da se svitje doma pokolju, i da se onda prodaje meso i mast.

Krupmir.

Krupmir postupkuje. Vlada mu još nije odredila maksimalnu cijenu, što će se u kratko dogoditi.

Kava.

Kave ima u Brazliji vrlo mnogo. Prve dane septembra bilo je u Santosu 2 milijuna 16 hiljada vreća. U jednoj samoj sedmici su doveli još 314.000 vreća. U Sv. Pavlu su iste sedmice doveli 314.000, a u Fundiahyju 257.000 vreća. Prodalo se u sjevernoj Americi 183.000 vreća, a u Evropi 47.000. Kave ima sada u Brazliji i te kako preje.

Petroleji.

Petroleji ima po svijetu uvijek više. Zadnjih godina se ga dobiva uvijek više iz Meksika. God. 1907. se ga je tamo priredilo 1 milijun bačava, a god. 1914. 20,674 milijuna. I kod nas bit će ga stalno ove zime dostatno, nu samo ne će biti lijepo očišćen, jer manjka sumporne kiseline.

Francuski alkoholizam.

"Aftenposten" donosi mnogo podataka zasto je francuski minaršal financija predložio, da se zabrani uzivanje alkohola. Nije tome najzadnjih povodom pijačevanja vojnika i njihovi izgledi osobito na kratkim dopustima, koji im daje Joffre u druge vrste daje.

U Francuske se rijetko susretno na ulici pijanoga. Izgleda kao da su Francuzi trijezniji od drugih naroda; ali ipak nigdje se ne potroši toliko alkohola koliko upravo u Francuskoj. Alkohol je najstrašniji njezin neprijatelj. Na svaka 83 stanovnika dolazi po jedna krčma. Apsintu popilo se 1914. mjesecno 20.000 li.

Ligue nationale contre l'alcoolisme" zove rukužokom opadanju francuskog pučanstva i sve većem broju umobolnih. Jednu unisti Francuskoj svake godine po ratku cijelu vojsku. U Brelanj i Normandiji ne će se domala dobiti trijeznog mornara za francuske ladje, od kojih su mnoge već radi pijanstva nasrastle. Francuska biva sve pustija, njezine bolnice sve punije. Vojnici nijesu marili puno za dosadašnje zabrane, te su dohadajli uvijek lako do žestokog pica. U nekim mjestima iza fronte krčmari su nacinjili zlatnih polova rakijom, a vojnici imali su prigode podati se pravim orgijama.

U Parizu bilo je najgora. Policija se je morala umijesati jako često: sudovi morali su mjesec i godine tancijati dosuditi vojniciima, što su u Parizu isli na dopust. Napokon moralo se u Parizu i monađi i oficirima pohodanje kavana i restauracija izvan ura objeda i večere zabraniti. Ie i onda propisali, da ne smiju dobiti vina i žeste preko jedne maie mjere.

Ribotovima riječima: "Mi ćemo, kako što izvanjskoga, tako i unutarnjega neprijatelja pobijedit", pridolaze pesimistički dopisnik iste danske novine: "Da, nadajmo se: ali ja bi ipak prije vjerovao u prvu pobjedu nego u drugu."

Prvi parobrod sa izmijenjenim invalidima.

Posredovanje pape Benedikta XIV., da se izmijenjuju austrijski i njemački invalidi, koji se nalaze u ruskom zarobljenstvu sa ruskim invalidi u našem i njemačkom zarobljenstvu, imalo je potpuni uspjeh. Kraj, gdje je se imala vršiti izmjena invalida bilo je odlučeno mjesto Samsitz u Švedskoj. Dolazak prvih austrijskih i njemačkih invalida, koji su se nalazili u ruskom ropstvu, na švedska tla, opisuje "Berliner Tagblatt" ovako:

Kad je bilo pred dana otposlano više brodova sa ruskim invalidima, da se ih otpremi u Rusiju, dovezla se je dne 16. augusta prva ladja sa njemačkim i austrijskim invalidi, koji su se nalazili u ruskom ropstvu, u luku Samsitz. Švedsko stanovništvo je primilo austrijske i njemačke invalide jako srdačno. Sve kuće bile su okrasene sa cvijećem i zastavama. Stanovništvo je hrllilo u luku, i sretnim čutio se svaki, koji je mogao doći u luku. Kad je prvi parobrod doplovio u luku, završala je glazba austrijski i njemačku himnu. Na glavnom stignju parobrod vijala se zastava Crvenog križa. Oduševljenje naroda postiglo je vrhunac, kada je malo zatim doplovio i drugi parobrod sa invalidima. Sve ih je pozdravljalo: Dobro došli! Pogled na tu masu ljudi, koji je burno pozdravljala invalide, a uza sve to glasao plač, učinio je nezaboravljiv tiskan plač. Veselje i radost invalida u pogled tisuće ljudi, koji su im pripravili tako sujan doček, bilo je nepopisivo. Mnogom od njih zasjale su suze u očima. Pogled na teško ranjene invalide potrosao je srce. Neki vojnik bio je bez nogu. Dvije milosrdne sestre su za pratiti iz parobroda. Mnogo invalida u mladenackoj dobi bilo je grozno pokvorenih. Akoprem su se invalidi iskazivali veselim, ipak se mnogeone čitalo na licu. Koliko je bolosti i trpljenja pretrpio. Mnogim česticima, kojima su pisa kitice hrabrosne kolajne i zaslužni križevi, izrale su u očima suze-radiosnice. Mladom austrijskom konjaniku odibila je granata obje noge i jednu ruku, a usprkos toga bio je veselo, samo da se može vratiti u domovinu. Svim invalidima bile su podijeljene razne poslastice. Prenosili su po raznim hotelima grada.

Švedski kralj Gustav poslao je povodom prihoda prvih invalida na švedska tla našemu i njemačkom caru izjavuju čestitku, u kojima im izražava svoje veliko veselje, što je očitno on i sve švedsko stanovništvo, jer se izvršnje izmjen invalida na švedskoj zemlji. Oba vladara su se orožovano zahvalila u toplim riječima švedskom kralju i narodu za gostoljubni primitak invalida na šved-skim tla.

Već u Finskoj, a osobito u Šveici imalo se svuda bogato darivani. U Njemačkoj su im iskazali posebne časti. Dne 20. augusta se ih je svečano primilo u Austriji. Na povratku zahvalili su se sv. Ocu, za njegova nastojanja za oslobodjenje invalida. Sada se nalaze u Litomericima u Češkoj u bolnici.

Opet o iseljenicima.

Jesenski vjetar već puse preko gora i dola i obznanjuje nam, da se bliža zima se svojim snijegom i ledom. Prva misao, što nam dolazi na um glasi: što će biti s našim vojnicima? Adruca: što će biti s našim iseljenicima? Vojnicima ne možemo pomožeti njihovih prilika. Samo nešto, što možemo pomoći jest to, da pomognemo e jim se približi toplo odijelo, i da im se tako omili njihova sudbina. Kod iseljenika je ipak lakše, da im se olaska njihovih bijeda, njihovo nezastužno trpljenje. Naši se ljudi boje zimu u tuđini, svi se boje baraka. Radje bi trpjeli doma glad, nego poći u sjeverne mrzle krajeve.

Vlada je za hiljade iseljenika, koji nisu imali dostatno novca, da si pribriše sami stanovanje, već početkom rata pribiskila to, da ih je neke nastanila u tu svrhu priredjenim barakama, a neke po raznim općinama. Barake su u Gmündu i u Brucku u dolnjoj Austriji, u Vofsbjergu i Sv. Andreju u Koruskoj, u Homu u Češkoj, u Nikolsburgu i u Porlici i Gaji u Moravskoj. Osim ovog odlučeno se još i posebne općine, gdje su se nastanili iseljenici. Najviše je bilo u Beču (oko 200.000) otuda su se već u većini povratili u Galiciju i Bukovinu, u Prahu i Graeu bilo ih je oko 100.000. U Češkoj ih ima isto mnogo. Talijanskil iseljenika

ima tamo nad 20.000.; u Moravskoj ima talijanskil i slavenskih oko 40.000. U Gornjoj Austriji ima ih juga oko 15.000 iseljenika. U nekim općinama Dolnje Austrije nastanjeno je oko 15.000 Furlana. Do nedavna bilo je u Ugarskoj do 20.000 iseljenika. Nu tamo im nije bilo opstanka. Ne samo, što nisu razumjeli jezika, već i inače nije im bilo dobro. Za to je vlada odredila, da se Lipnica, gdje je prije bilo 30.000 poljskih iseljenika, uporabi isključivo za Slovence i Hrvate. U tamošnjim barakama dakle će naći ljudi zimovali.

Što smo mi učinili za naše ljude? Na to pitanje neka svaki sam odgovori. Mi ćemo tu dodati ovo: Učinio se od života, koji su uistinu za svoje živote iz Galicije učinili sve, što je bilo moguće. Sabrali su ogromne svote novaca i s njima na sve strane podupirali živote iseljenika. Učiteljima, činovnicima i drugim iseljenicima davali su potrebne zajmove, drugima potpore u novcu, živežima i odjeću. Pokrili su za škole i to za pučke i srednje, ali bar su skrbili, da su djaci mogli položiti ispite. Za djevojke, koje nisu imale svojih roditelja utemeljili su posebne zavode, a osim toga pazili su, da su se iseljenici učili po barakama i raznim općinama razne rukovotvorne. Imali su odredjene sobe za šivanje, radionice za krojačje, stolare i postoljare; priredjavali su im se tečajevi za pletarstvo, rezbarstvo, vezenje i t. d. Naša dužnost je, da za naše ljude pokazemo toliko srca, koliko su živjeli za svoje pokazali.

Neka se dakle otvore sve te škole i sada za naše iseljenike! Škotska godina je već eto započela, nu za škole među iseljenicima nije jeste ništa učinjeno. Već teče peti mjesec, što je nas narod za-pustio puljski kotar, i peti eto leće mjesec, što su djeca bez ikakve škole. Jako bi pametno bilo, ako bi se za naše djakove ustrojilo više zimskih tečajeva za kucanstvo.

Učitelja i učiteljica ne će manjkati. Drzava je za poljske, rusinske i židovske iseljenike žrtvovala silno mnogo. Do konca junija isplatala je za približno 600.000 iseljenika 150 milijuna kruna samo za potpore. Osim toga je davala odlomima znatne potpore svake sedmice, onda plaću učiteljima, troškove za tečajevae za posredovanje rada i sve druge potrebe. Sa stalnošću očekujemo, da će isto tako vlada skrbiti naše iseljenike iz juga, koje je rat sa Italijom istjerao od domaćeg ognjišta. Iseljenici sami, osobito njihovi pastiri, što su sada među njima, neka dignu svoj glas, da se življenje u tuđini koliko je to moguće uredi u svakom obziru.

Razne vijesti.

Koprive — kao naknada za pamuk.

Čitamo u "Hrv. Lloyd": Duh prilagodjivanja i smisljanja u velikoj je mjeri pomogao nama i našim saveznicima u ovom ratu. Budući je pamuk nuždan za proizvodnju municije, a svaki import onemogućen blokadom otvoreni mora, to su naši i njemački stručnjaci istražili kulturno i divlje bilje, iz čijih vlaknaca bi se moglo proizvoditi naknada za nužni pamuk. Jedno od najboljih biljaka jesu koprive. Vojna uprava daje stoga, gdje je to moguće, sabirati koprive, iz kojih će se preadivati pamučna vlakna. U okolici Zagreba sabrano je do sada 20 vagnu lihi kopriva, tako da se u radiusu od 4 km oko Zagreba ne mogu naći koprive. — Ovo je novi dokaz, kako se mora čovjek u svim situacijama snaći i prilagoditi.

Kolera u Trstu. Izvještaj o stanju kolere dne 13. septembra 1915:

Dne 8. septembra bilo je u njezi 5, novi slučajevi — ozdravilo — osobe, umrlo 1 osoba, ostalo je u njezi 5, bacilosnici u promatranju 6, a viši "Sartorio" na promatranju 3 osobe.

Historijske krivotvorine. Kod isplate ratne kontribucije, što ju je kod, 1871. Francuska plaćala Njemačkoj, bilo je ugovoreno, da se dio kontribucije plaća u papiru. Činovnici, koji su taj novac brojili, opazili su, da je jedna banknota od 100 talira krivotvorena. No jer je odmah netko snabirao rijetkosti okupio, nije došlo do prijave. Kad se je to pročulo u Francuskoj, ustanovilo se, da je u banknotu — a i više njih, još za opasde Pariza krivotvorio neki rezar banknota. Sadržan osvanuo se po periskop ulicama oglašati: "Tko Guillaume ili Bismarcka živa izrači francuskoj republici, dobiva deset milijuna franka." Guillaume je međutim nestalo bez traga, možda je poput tolikih drugih poginuo za opasde

Pariza. Druga je krivotvorina mnogo starija, no njezin je autor i mnogo gore prošao. Bio je to za vladajućeg Fridrika Velikoga. U pruskoj državnoj kovaničnici novca bio je namješten kao rezbar nekog Šlezijana. Kad je Fridrik Veliki osvojio Šleziju, dao je kovati nove talire. Tu je zgodu upotrijebio spomenuti Šlezijan, te je iznad glave Fridrika Velikoga umjesto „Ein Reichshaler“ — jedan državni talir — urezao „Ein Reich silhal er“ (ukrao je jednu državu). I nitko to nije opazio, dok nisu taliri spazljeni u promet. Čim je „pogreska“ otkrivena, određeno je, da se svi taliri povuku iz prometa, a krivac zatvoriti u tamnicu. Krivca su zatvorili, no talire nisu mogli sabrati, jer su ih sabirači rječkotki vrlo skupo plaćali i sakrili u svojim zbirkanama.

Može li se voda ukrasti? Kazneni sud u Pragu raspravio je zanimiv pravni slučaj. Pokostar Josip Krambholc tužen je radi prestopaka kraljev, jer se iz vodovoda općine Dvojovice usuo 260 litara vode, koju je upotrebio za natapanje svog polja. Kako je taj čin počinio na cijevi neke novogradnje, označio je vlasnik novogradnje pretiljom stetu sa 7 K, dok je zastupnik općine označio stetu sa 7 filira. Sud je nakon provedene rasprave optuženog riješio uz motivaciju, da je voda narodno-gospodarska imovina bez financijske vrijednosti, pa po tome ne može biti predmetom krađe. Priznivo je sudiste tu osudu u cijelosti potvrdilo.

Govori se, da je za nakup sigurnih i preporučljivih srećaka za zajamčenim zgodnicima (do 630.000 kruna) sada već radi toga najzgodnije vrijeme, jer će svaki naručilac dobiti sretnom slučajem 4000 franka sasvim badava.

Upozorujemo na današnji odnosi ogroženo i eskomptnog društvo u Puli

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrbi sljedeće prinose:
 U veselom društvu u Premanturi sakupljeno K 18—
 koje darovao: Božo Mezićić 3 K; po 2 K: Ivan Miković, Josip Ivesa, Miha Kovac-Bjelovčanin, Walter Klag-Bečanin, Maja Semelje; po 1 K: Ivica Jandčić-Osječanin, Miho Miković, Antun Vuga-Solanin, Jadre Ivesa, Ivo Mezićić.
 Ukupno K 18—
 Prije iskazano 2100-14
 Sveukupno K 2118-14

Razvoj Austro-Ugarske monarhije.

Istočna krajina koljevka Austro-Ugarske.

Na obranu od divljih Avara utvrdili Karlo Veliki, frankački i rimski car, oko god. 800, zemlje od Anize i Dunava do Drave i tu novu oblast — buduću na istočnoj strani medijanske države — nazove Istočna medijanska krajina ili Istočna marka, a na čelo joj postavi medijanskoga grofa ili markgrofa.
 No kad su Madžari u 9. vijeku naharupili u sadašnju Ugarsku, umiste i zauzmu tu Istočnu krajinu i preko nje navaljivahu u Njemačku.

Njemački car Oto I. potuče ih kod Augzburga god. 995, i ohvoni opt Istočnu krajinu (Ostmark, Östreich, Austrija) biše klica, iz koje se razvi današnja veika država Austro-Ugarska.

Babenbergovci 976.—1246.

Njemački car Otto II. daje Istočnu krajinu god. 976. Leopoldu I. iz kuće Babenbergovca u feud.

Zadobiv Babenbergovci god. 1194. još Stajersku i dijelove Kranjske vladahu sve do god. 1276., kada izumre njihova porodica sa smrću Fridrika II. „Bojnovoga“.

Borbe za baštinu Babenbergovaca.

Sad bi bio njemački car imao pravo, da dade baštinu Babenbergovaca kao državni feud kojoj drugoj obitelji, ali njemački su carevi ono doba pa sve do god. 1273. bili slabi vladari; moćna gospodina (vlastela) ih nješu sinula, već je vladalo pravo jačega.

Susjedima Austrije nije bilo teško prisvojeiti si baštinu Babenbergovaca. Austrijanci dobi čestak kraljevstva Promisl Otokar II., u Stajersku Bela IV., kralj ugarski, za svoga unuka Stjepana. Ali Otokar, koji lije 1253. naslijedio svoga oca na prijestolu Češke, nadvladala bitkom kod Kresnenbrunn 1260. „Bela IV. i zagospodova cijelom baštinom Babenbergovaca.

Rudolf Habzburški.

No Nijemci izabere 1233. za cara i kralja grofa Rudolfa iz Habzburga u Švajcarskoj, koji je imao mnogo posjedovanja u Njemačkoj i koji bijase hrabar i pobožan vitež.

Priporijeda se, kako je jednom — bivši na lovu — ustupio svoga konja svećeniku, da lakše pregrzi potok i što brže ponese hotesnik zadnju utjelnu, a kad se svećenik povratio, ne htjede Rudolfa konja uzeti, nego ga dade erkvi na uporabu govoreći, da nije dostojan jahati konja, na kojem je jahao Luksal u Svetolajstvu.

A kad su ga krunili, nije bilo žezla, na kojem prisjeh državni dostojanstvenici vjernost caru. Vač se htjedeš vitezovi razići; „Ovaj znak, na kojem je umro Spasitelj svijeta, neka mi bude mjesto žezla.“

Tako i kurb, i sreb, i huda, da upokori silovitu gospodu i da podigne ugled carski, da tako uvede red i mir u svojoj državi.

Prva je škreb bila Rudolfa, da upokori silovitu gospodu i da podigne ugled carski, da tako uvede red i mir u svojoj državi.

Od Otokara II. je zahtijevano, da ga prizna za gospodara radi Austrije i Stajerske, jer te zemlje bijahu feud njemačke krunice; ali to nije išlo mirnim putem. U bici na Moravskom polju god. 1278. bude Otokar svladan i ubit.

Habzburgovci zavladaju Austrijom 1282.

God. 1282. dade Rudolf Habzburški prvolom njemačkih knezova Austriju i Stajersku svojim sinovima Albrehtu i Rudolfu. Tako zavladaše Habzburgovci Austrijom i Stajerskom.

God. 1336. zadobe Korusku i dijelove Kranjske, i to za vladajućeg Albrehta II. i Otava Veseloga.

Sin Albrehta II., imenom Rudolf IV., dobi od Margarete Maultas Tirolsku god. 1363.

Njegova braća Albreht III. i Leopold III. dobe iz smrti Albrehta Gorickoga god. 1374. dijelove Kranjske, Storoškeg krajina i drugoljovni grad Trst.

Za Maksimilijana I. (car njem. 1493.—1519.) podignu se još većma moć knež Habzburgi.

On se sjemca sa Marijom, jedinicom Karla Smjeloga, kralja burgundskoga, pa iz smrti ovoga (1477.) zadobi bogatu Nizozemsku, t. j. državu od Zenevskoga jezera do Germanškoga mora.
 Kad je 1500. posve izumria iz Leonhardinog porodica gorickih grofova, dobi Maksimilijan Goricku i Bistričku dolinu u Tirolu.

Sina svoga Filipa Lijepoga vijenca sa Ivanom, jedinicom kralja Aragonskoga (Ferdinanda I. Izabele, kraljice Kastilje (Aragonski i Kastiljski bijahu kraljevine na Pirenejskom polotočku) i tako dobi za svoj rod te opširne španjolske zemlje. Sin Filipa Lijepoga, Karlo V., zavlada 1516. Kastiljom, Aragonom i svim zemljama, koje spadašahu pod ova Kraljevstva.
 Svoga mladjege unuka Ferdinanda, koji bijase dugi sin Filipa Lijepoga, zaručki Maksimilijan sa Anom, hercom od Vladislava Jagelonca, kralja hrvatskoga, ugarskoga i češkoga, pa tako osjigura svome rodu i ta tri kraljevstva za spajaj, da izumru Jagelonci, što se je i zbilo 1526. sa smrću Ljudevita II. na Mohačkom polju.

Habzburgovci zavladaju 1526. Hrvatskom, Ugarskom i Češkom.

Sada zadobi Ferdinand I. Hrvatsku, Ugarsku i Češku, inačdašaj austrijske nasljedne zemlje i u ime brata svoga vladavaše Njemačkom.

Iza smrti Karla V. (1556.) zavlada Španjolskom i njezinim ostalim zemljama sin mu Filip II., a njemački carem pos'ame Ferdinand II.

(Tako se kuća Habzburška razdijeli u dvije loze: u španjolsku i austrijsku.)
 Ferdinand II. (1519.—1564.), car njemački 1556.—1564.) imao je za temeljni ugovora između kraljeva hrvatskih, ugarskih i čeških s jedne strane i Habzburgovaca s druge strane pravu na prijesto kraljevine Hrvatske, Ugarske i Češke, no staleži tri kraljevina tređili da su, da slobodni izbor kraljevina daje vrijednost onim ugovorima. Ferdinand I. nije toga ni tajio, nego pristane, neka Hrvat, ižeri i Česi svaki za se biraju kralja. Česi izabere Ferdinanda 1526., Hrvati 1527. u Čopinu, a od Ugara izabere za kralja Ivana Zapolja. Ferdinand I. ga doduše potuče ali se Zapolja uteče za pomoć turskome caru (sultanu) Solimanu.

Ovaj dodje s velikom vojskom u Ugarsku, gdje mu Zapolja obeća vjernost, pa se odane pod pred Beč 1529., ali hrabri Nikola Salna obrani grad, a Turci se vrate natrag.

God. 1532. nahurpe Turci opet u Ugarsku namjerom, da podru do Beča, ali ih kod Kiseka zastavi hrvatski juncinca Nikola Juristić sa 700 momaka toliko vremena, dok se je pred Bečom sakupila vojska; Soliman se ni ne usudi na Beč već se povrači Stajerskom i Hrvatskom u Bosnu.

Ipak nije Ferdinand dobio od Ugarske nego sjeverni i zapadni dio, jedan dio si pridrži Zapolja, a južni i srednji dio s Budimom, zadržae 145 godina Turci.

Sa Zapoljem ugovori se Ferdinand; dopusti mu da vlada do smrti svojim dijelom Ugarske, a tada će ga naslijediti Ferdinand i njegovi nasljednici. No kada se to iz smrti Zapolje ipak ne zbude, provali Ferdinand u Ugarsku, da s oružjem izvojski svoje pravo, ali ne uspije, jer sinu Zapoljima prisječe na pomoć Turci.

Španjolska loza Habzburškova izumre god. 1700. U ovo vrijeme vladase od austrijske habzburške loze Leopold I., koji htjede baštinu svojih rođaka u Španjolskoj priboriti za drugoga svoga sina Karla VI. Franeuski kralj Ljudevit XIV. htjede ju pako za svoga unuka Filipa Anžu. Porodi se krvari rat. Englezi pomagahu Leopoldu, a iz njegove smrti (1705.) i njegovome prvome sinu, caru Josipu I. ali kad i ovaj god. 1711. umre, ostade na životu jedini Habzburgovac Karlo VI., koji je već bio 1703. (kao Karlo III.) nastupio vladu u Španjolskoj i imao sada baštinu austrijske nasljedne zemlje, kraljevine Hrvatsku, Ugarsku i Češku i postati njemački carem. Bojeći se njegove premoći (kako su se prije bojeji one Ljudevita XIV.), ne htjedeš ga više Englezi podupirati, već sklope s Francuzima mir u Utrehu 1713: na taj mir pristade i car Karlo VI. u Raštovu 1714. Španjolsku krunu i zemlje preko mora zadobi Filip V. Anžu, a Karlo VI. dobi Nizozem-ku, Napulj, Sardiniju, Milan i Mantovu, Filip V. se zarati sa Karlom, da mu otme ove zemlje, ali bi potučen te morade prestati na to, da Austrija dobi Siciliju za Sardiniju, koju dobi Savoja 1720.

Karlo VI. morade se boriti i s Turcima. Njegov vojskovođa Evzen Savojski potuče Turke kod Petrovaradina 1715., a sljedeće godine kod Biograda. Ostalje Turci sklope mir u Požarevcu 1718. i odstupae Austriji Temesvar, Srbiju, Vlasuku do Alute, Slavoniju i dio Bosne.

Pos'to Karlo VI. nije imao muskoga potomka, izdade 1713. zakon, koji se zove Pragmatička sankcija. Taj zakon naredjuje:

1. da se austrijske zemlje ne smiju dijeliti;
 2. Ako izumre muški rod Habzburgovaca, ima ga naslijediti ženski po prvorođstvu i to najprije Karlove kćeri; izumru li i one i njihov, rod, onda kćeri Karlova brata Josefa I., onda njegove sestre itd.
- Ovaj zakon pripoznahu narodi Karlove države (Hrvati također); da ga prvi pripoznahu i druge države evropske, morao je Karlo VI. mnogo žrtvovati i to: Napulj, Siciliju prepusti španjolskome infantu (prijestolonasljedniku) Don Karlu, a dobi za to Parmu i Piacencu; Savojski odstupi nekoliko gradova u Lombardiju; Lorenu, zemlju svoga zeta Frana Lorenškoga, zamijeni sa Toskanom.
- Da se naplati na drugoj strani, navali u savez s Rusima na Turke, ali bijase huđe sreće, jer vrljoga vojskovođe Eugena ne bijase više među živima († 1736.).

Morade s Turcima sklopiti mir u Brijuni 1739. te im odstupiti Vlasuku, Srbiju u Bosnu.

Muški rod Habzburgovaca izumre 1740.

Od onog vremena je Sava i Dunav do Orsove medja medju Turskom i Austrijom. God. 1740. umre Karlo VI. i s njime sav muški rod kuće Habzburške.

Kuća Habzburško-Lorenska.

Sada zavlada po pramatičkoj sankciji najstarija Karlova kć Marija Tereza, koja bje udata za Franju Lorenskoga, s kojim utemelji rod Habzburško-Lorenski, koji i danas vlada Austro-Ugarskom.

Marija Tereza sretno obrani svoje zemlje od mnogobrojnih neprijatelja; samo dio Šleske morade ustupiti Prusima, a Parmu, Piacencu i Guastalu preda Španjolskoj.

Kad se 1772. prvi put dijela Poljsku, zadobi Marija Tereza Galiciju i Vladimiriju. 1777. dadu joj Turci Bukovinu.

Naslijedi ju sin Josip II., a kad ovaj 1790. bje djece umre, drugi sin njezin Leopold II. do 1792. Ovoga naslijedi sin Franjo I. (do 1835). Zatim zavlada Franjev sin Ferdinand V. „Dobri“, koji se 1848. odreče krunu na korist svoga sinovca, sadašnjega naslega cara, koga neka Bog još dugo poživi!

(Iz knjige „Zgodno Štivo“.)

Fiko naručite i to odmah učinite

1 srećku austrijskog crvenog kriza	Mjesečni obrok za svih pet srećaka dot. dobiti list 3 ^o , zemalj. srećaka
1 srećku ugarskog crvenog kriza	dot. dobiti list 4 ^o , ugarsk. hlp. srećaka
1 srećku budimpeštanske bazilike	dot. dobiti list 4 ^o , ugarsk. hlp. srećaka
1 dobitni list 3 ^o , zemalj. srećaka	dot. dobiti list 4 ^o , ugarsk. hlp. srećaka
1 dobitni list 4 ^o , ugarsk. hlp. srećaka	dot. dobiti list 4 ^o , ugarsk. hlp. srećaka
1 dobitni list 4 ^o , ugarsk. hlp. srećaka	dot. dobiti list 4 ^o , ugarsk. hlp. srećaka

12 vještice, svake godine, glavni zgodici K 630.000 dobiti čete pravo igrn na zgodice jedne turske srećke do 4000 franka sasvim badava!
 Razjašnjenje i igraci plan šalje besplatno: nas Rredilno i z.amplo društvo, Pula 68

Vježbenica talijanskoga jezika za samouke.

Sastavio Barba Mate Balota iz Raše, Marineer od jedlamput, a sada soldat od „kavalarije od kraja“ u Gracu.

Cijena 1 kruna.
 ■■■ ■■■ ■■■
Krvava Košulja ili uspomene iz dolino Raše.

Spjevao Vladimir Nazor, c. k. ruckatelji učiteljstva u Kasivu, sada pukeći ustasa u carskoj vojsci. Cijena 50 fl.
 Prodaje se u
Papirnici Jos. Krmpotić
 (Uprava „Hrvatski List“)

Kupujte žigice „Družbe sv. Ćirila i Metoda“

„Družbe sv. Ćirila i Metoda“

Istarska Posujilnica u Puli

Tko želi uložiti sigurno svoj novac na štednju, tko ima platiti „Posujilnici“ interes ili što na račun svog duga, tko bi htio u potrebi da digne koliko iz svog uloska kod „Posujilnice“

taj nek ide

u delavnici između 6 i 7, a u nedjelju i praznik između 3 i 4 sati popodne u „Narodni Dom“ (palača „Istarske Posujilnice“) na II. kat u pisarnu dr. L. Scaliar, odvjetnika i vojničkog branitelja.